

Van een nieuwe visie op taal en lezen naar kerndoelen

Vandaag beginnen met het onderwijs van 2030

Inhoud

1. Introductie	pag. 3
2. Waarom komen er nieuwe kerndoelen?	pag. 4
3. Hoe zien de nieuwe kerndoelen eruit?	pag. 5
4. Op naar een nieuwe werkelijkheid	pag. 14
5. Bronnen	pag. 16

Introductie

Als leerkracht ben je iedere dag bezig met de kerndoelen voor vakken als taal, rekenen, wereldoriëntatie en digitale geletterdheid. Gelukkig hoef je daar, als het goed is, niet elke dag actief mee in de weer. Iedere school zorgt er namelijk voor dat aan de hand van deze kerndoelen methodes zijn uitgekozen of lesmateriaal is gemaakt en verzameld zodat uiteindelijk een geheel curriculum is opgesteld. Zo zorg je er samen met je collega's voor dat de leerlingen leren wat volgens de wet verplicht is.

Echter, eens in de zoveel tijd worden deze kerndoelen aangepast. Er ontstaan nieuwe inzichten op onderwijskundig gebied; de maatschappij verandert waardoor een vak als burgerschap ineens zijn eigen kerndoelen krijgt; en er komen hele nieuwe leergebieden bij zoals digitale geletterdheid. Dat laatste wordt tegenwoordig als een basisvaardigheid gezien. In 2006, toen voor het laatst nieuwe en hernieuwde kerndoelen in de wet zijn opgenomen, was hier nog geen sprake van. Niet zo gek als je bedenkt dat in die tijd nog geen 10% van de basisscholen over een digibord beschikte.

Grote veranderingen, nieuwe kansen

Op dit moment staan we voor een van de grootste veranderingen binnen het onderwijs in tijden, in ieder geval wat de kerndoelen betreft. De kans is groot dat je gedurende je onderwijscarrière nog geen onderwijsvernieuwing van deze omvang hebt meegemaakt. Wees gerust: je hoeft jezelf niet opnieuw uit te vinden en alles wat je weet als leerkracht overboord te gooien. Leerkrachten met langere ervaring in het onderwijs zullen dit kunnen beamen. Aan de andere kant betekent het wel dat je voor sommige vakken mogelijk met nieuwe methodes aan de slag moet. Of dat je je eigen lesmateriaal moet vernieuwen of herzien, en zul je tijdens een studiedag aan de slag gaan met nieuwe of andere didactieken. Tegelijkertijd biedt deze verandering jou de kans om de situatie in de klas de komende jaren meer naar jouw hand te zetten.

In deze whitepaper leggen we uit welke veranderingen ons te wachten staan. Hoe kun je hierop anticiperen - als individuele leerkracht en gezamenlijk als school - zodat we morgen al kunnen beginnen aan het onderwijs van 2030?

Waarom komen er nieuwe kerndoelen?

In 2006 zijn de kerndoelen voor het laatst grondig geactualiseerd maar deze voldoen inmiddels niet meer. Doordat ze erg globaal zijn opgesteld, bieden ze weinig concrete houvast in de klas. Leerkrachten (en leerlingen) hebben behoefte aan meer samenhang en vragen om sterkere, doorlopende leerlijnen. Juist dat gebrek aan samenhang, in combinatie met een enorm aantal kerndoelen voor verschillende vakken, zorgt ervoor dat het lesprogramma alsmaar voller en minder effectief wordt. De ruimte om in de klas eigen keuzes te kunnen maken, wordt steeds kleiner.

Alle aandacht voor de basisvaardigheden ten spijt zien we tegelijkertijd dat de effectiviteit van het taal- en leesonderwijs afneemt. Hoewel Nederlandse leerlingen nog altijd goed presteren, zien we dat er zeker op het gebied van taal en lezen sprake is van achteruitgang. Ook bij rekenen is dit opvallend. Zeker wanneer we het vergelijken met de landen om ons heen. Terwijl juist het hebben van een goede taalvaardigheid bijdraagt aan succes in het onderwijs, binnen de maatschappij en in werk. Met de nieuwe kerndoelen voor Nederlands kunnen flinke stappen gemaakt worden in de taalvaardigheid van onze leerlingen. Daarmee wordt bijgedragen aan een onderwijsomgeving waarin iedere leerling de kans krijgt om zich te ontwikkelen tot een taalvaardige burger in een samenleving waarin voldoende geletterd zijn iedere dag belangrijker wordt.

Inzicht

Een goede beheersing van het Nederlands draagt bij aan de kansengelijkheid van leerlingen, in hun dagelijks leven, in het onderwijs en in hun maatschappelijke carrière.

Hoe zien de nieuwe kerndoelen eruit?

Aan de nieuwe kerndoelen voor Nederlands liggen een aantal basisbeginselen en inzichten ten grondslag waarvan we de belangrijkste hier noemen. Het voert overigens te ver om in dit document de kerndoelen volledig te beschrijven. Daarvoor verwijzen we graag naar Definitieve conceptkerndoelen Nederlands en rekenen en wiskunde van SLO. Op dit moment worden verschillende onderdelen van taal en lezen veelal los van elkaar onderwezen. In het basisonderwijs heb je verschillende vakken voor onder andere taal en lezen. Spelling en grammatica worden in losstaande lessen behandeld, terwijl hier ook in de huidige kerndoelen nergens om gevraagd wordt. In de nieuwe kerndoelen wordt daarentegen nadrukkelijk samenhang gezocht tussen de verschillende onderdelen van taal en lezen. Analoot aan het voortgezet onderwijs spreken wij daarom ook in het basisonderwijs liever over het vak Nederlands.

Op zoek naar samenhang

Over het algemeen is in het basisonderwijs Nederlands niet alleen de omgangstaal maar ook de instructietaal. Om goed mee te kunnen komen op alle leergebieden, is een goede beheersing van het Nederlands daarom essentieel. Daarnaast weten we dat kennis van de wereld en het ontwikkelen van taalvaardigheden elkaar versterken. Binnen de nieuwe kerndoelen wordt daarom nadrukkelijk ruimte gecreëerd om basisvaardigheden te ontwikkelen met behulp van een thematisch samenhangend lesprogramma. Om tot begrip te komen moet je als leerling voldoende taalvaardig zijn. Andersom kun je binnen ieder leergebied - van burgerschap en wereldoriëntatie tot rekenen en digitale geletterdheid - je taal- en leesvaardigheden vergroten.

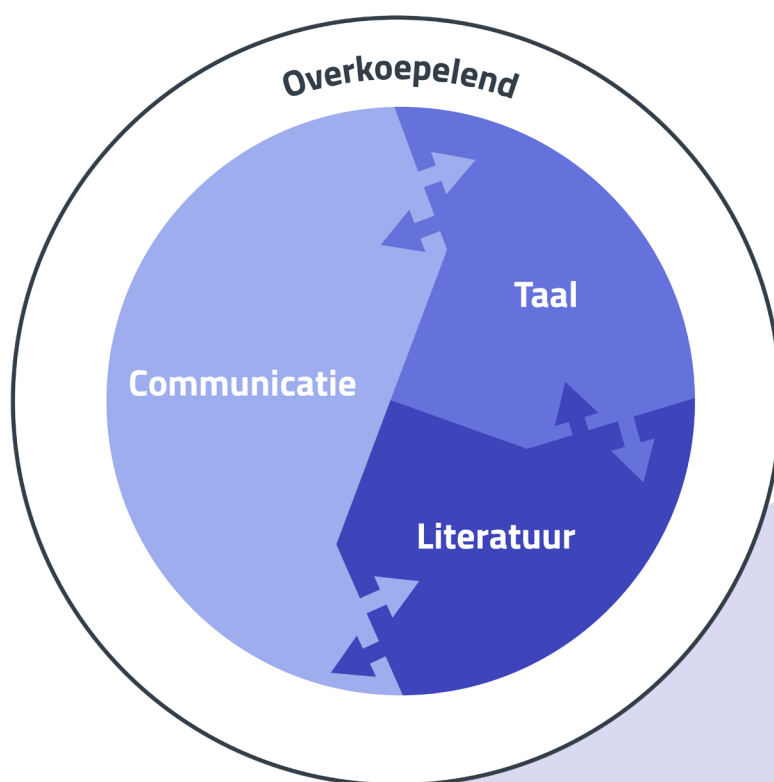
Onder andere middels sterke inhoud en rijke teksten kan binnen alle leergebieden een betekenisvolle leeromgeving opgezet worden van waaruit leerlingen hun taalvaardigheid kunnen verbeteren. Door middel van een vaste structuur geven de nieuwe kerndoelen houvast. Als school kun je dit pedagogisch, didactisch en wat betreft aanbod invullen zodat het aansluit bij de schoolvisie en past bij de leerlingpopulatie.

Inzicht

Kennis van de wereld en taal versterken elkaar. De verschillende onderdelen van taal en lezen hangen met elkaar samen. Daarom wordt de deelvaardigheidsbenadering binnen taal en lezen losgelaten.

Drie domeinen voor taal en lezen

De nieuwe kerndoelen voor Nederlands zijn opgebouwd rond drie nieuwe domeinen. Dit zijn communicatie, taal en literatuur. Deze domeinen kunnen niet los van elkaar worden gezien, maar vormen samen één overkoepelend geheel: Nederlands. Overkoepelend staat er in de kerndoelen dan ook dat de school moet zorgen voor een rijke taal- en leesomgeving en de taalontwikkeling binnen alle leergebieden moet stimuleren.

Figuur 1.1: De vier kerndoelen voor taal. Bron: SLO.

■ Communicatie

Binnen dit domein leren de leerlingen in samenhang lezen, luisteren, schrijven en spreken. Hierbij is veel aandacht voor doelgericht gebruik van taal en voor taalactiviteiten die leiden tot leren.

■ Taal

Binnen dit domein komen onderdelen als spelling, taalvariatie maar ook taalverandering aan bod. Hierdoor krijgen leerlingen inzicht in taal als systeem en leren ze eveneens reflecteren op hun eigen taalgebruik.

■ Literatuur

Het ontwikkelen van leesplezier staat centraal waardoor leerlingen de waarde van literatuur kunnen ontdekken en verschillende genres leren kennen.

Door middel van de bijbehorende kerndoelen wordt aan deze taaldomeinen inhoud gegeven. In totaal gaat het om negen kerndoelen waarvan we er hier een aantal kort bespreken. Op hun beurt bestaan de kerndoelen uit subdoelen. Op basis van samenhang zijn deze in clusters samengebracht. Onder het overkoepelende domein valt kerndoel 1.

Domein

Overkoepelend

Kerndoel 1

De school stimuleert de taalcompetentie van de leerlingen

- A. Taal- en leesomgeving
- B. Taal in de leergebieden

Bron: SLO

Dit kerndoel lijkt voor zich te spreken en waarschijnlijk ben je hier als school en leerkracht bewust of onbewust al mee bezig. Je stimuleert iedere dag het lezen bij je leerlingen, geeft taallessen en er zijn in de klas voldoende boeken beschikbaar. Nieuw is wel dat dit nu expliciet als aanbodsdoel in de kerndoelen is opgenomen en je hier als school verantwoordelijk voor bent. In subdoel B echter zie je direct een enorme verschuiving in wat jarenlang de normaalste gang van zaken was. Op veel scholen ben je tijdens de taallessen bezig met het aanleren van taalvaardigheden en tijdens geschiedenis zorg je ervoor dat de leerlingen kennis vergaren over bijvoorbeeld prehistorie. Losse vakken met hun eigen plek in het rooster en over verschillende onderwerpen. Binnen de nieuwe kerndoelen gaan we daarentegen op zoek naar samenhang en worden verschillende leergebieden met elkaar geïntegreerd.

Inzicht

Belangrijk uitgangspunt bij de nieuwe kerndoelen was zorgen voor een minder overladen lesprogramma. Bij lezen draait het daarom niet alleen om leren lezen maar gaat het ook om kennis opbouwen. En vice versa. Daardoor ligt er minder druk op je rooster.

Samenhang in beeld

Samenhang aanbrengen en het integreren van verschillende vakken met elkaar zie je ook terug in andere kerndoelen. Om de samenhang tussen de verschillende onderdelen van taal te laten zien, nemen we als voorbeeld het taaldomein Communicatie. Binnen dit taaldomein vallen de volgende kerndoelen met subdoelen, zoals te lezen is in Definitieve conceptkerndoelen Nederlands en rekenen en wiskunde van SLO.

Domein

Overkoepelend

Kerdoel 2

De leerling begrijpt teksten

- A. Luisteren en lezen met begrip
- B. Luisteren en lezen met diep begrip
- C. Bronnen verkennen

Kerdoel 3

De leerling produceert teksten

- A. Doelgericht spreken en schrijven
- B. Creatief taal gebruiken
- C. Schrijven om te leren

Kerdoel 4

De leerling voert gesprekken

- A. Doelgericht gesprekken voeren
- B. Gesprekken voeren om te leren

Kerdoel 5

De leerling ontwikkelt zich als bewuste taalgebruiker

- A. Reflecteren op taalactiviteiten

Bron: SLO

Zoals hier te zien is in de doelen en subdoelen bij het domein Communicatie, bieden de nieuwe kerndoelen veel ruimte om je taallessen bijvoorbeeld in te zetten om kennis te vergaren. Wanneer de leerlingen bij aardrijkskunde leren over platentektoniek, kunnen ze hier bij Nederlands over lezen en schrijven. Ze lezen bijvoorbeeld een tekst over Pompei en schrijven een dagboekfragment vanuit het perspectief van IJsland als eiland op een breuklijn.

Met lezen en schrijven ben je dan niet meer puur bezig om die vaardigheden onder de knie te krijgen maar het krijgt een doel op zich: je gebruikt de bronnen ook meer te weten komen over een onderwerp. Daarbij ga je ook actief aan de slag met het beoordelen van bronnen. Je bekijkt ze kritisch en stelt jezelf er vragen over. Een vaardigheid die niet mag ontbreken in de huidige samenleving waarin je de hele dag met (onware) informatie te maken krijgt.

Inzicht

Goed kunnen communiceren versterkt het samenwerken en samen leren. Taalvaardigheden versterken elkaar én maken het leren bij andere vakken eenvoudiger. Begrijpend lezen en schrijven zijn met elkaar verweven. Daarom ga je hier in samenhang mee bezig.

Door veel te spreken, schrijven, luisteren en lezen over interessante onderwerpen word je steeds vaardiger in taal. Die vaardigheden hangen ook met elkaar samen. Dat is de reden waarom kerndoel 2 t/m 5 onder een gezamenlijk domein worden geschaard. Hoe beter je kunt lezen en luisteren, des te vaardiger kun je worden in het zelf schrijven en spreken, en vice versa. En hoewel de kerndoelen nog steeds los van elkaar zijn beschreven, kun je het nu wel gemakkelijk vatten onder één noemer en leer je jouw leerlingen communiceren.

Domein

Taal

Kerndoel 6

De leerling toont inzicht in taal als systeem

- A. Vorm en betekenis beschouwen
- B. Spelling, formulering en interpunctie

Kerndoel 7

De leerling verkent het gebruik van taal

- A. Talige identiteit
- B. Taalvariatie en taalverandering

Bron: SLO

Waarschijnlijk denk je bij het lezen van deze kerndoelen al snel: dat doe ik al met mijn leerlingen. Voor het overgrote deel is dat ook zo. In de basis veranderen taal en lezen zelf niet. Een persoonsvorm blijft een persoonsvorm en aan het eind van een zin zetten we een punt. Leerlingen ontdekken dat letters woorden kunnen vormen en leren zo lezen en schrijven. Met de nieuwe kerndoelen ga je wel meer vanuit de context werken waardoor de inhoud van de taalvakken voor je leerlingen betekenis krijgt. Met grammatica en spelling ben je niet alleen meer bezig met strategieën en regeltjes. Leerlingen gaan bijvoorbeeld teksten leren redigeren waardoor de spellings- en grammaticaregels die ze hebben geleerd echt inhoud krijgen. Ze ontwikkelen een spellingsbewustzijn omdat ze meer met het zelf schrijven van tekst bezig zijn.

Nieuw domein: literatuur

Om het leesniveau omhoog te kunnen krijgen, zijn leesmotivatie en leesplezier van onschatbare waarde. Door van literatuur een apart domein te maken, laten we in de kerndoelen duidelijk zien hoe belangrijk dit is. Aan het lezen van boeken, en daar met elkaar over spreken, moet daarom expliciete aandacht gegeven worden. Literatuur lezen draagt er ook aan bij dat leerlingen inzicht en kennis opdoen over zichzelf, anderen, de wereld en culturen. Op basis van literatuur leren leerlingen dit te verwoorden. Je biedt ze ruimte om hun eigen leesvoorkeur te ontwikkelen, hen de waarde van literatuur te laten ontdekken en daar inzicht in te verkrijgen.

Inzicht

Met het schoolvak Nederlands ontwikkelen leerlingen hun taalvaardigheden. De focus verschuift van losse kerndoelen naar taalvaardigheid in samenhang. Literatuur krijgt expliciete aandacht.

Op weg naar nieuwe kerndoelen

De wereld verandert en daar wordt het onderwijs voortdurend op aangepast. Vaak gaat dat geleidelijk, zoals bij de digitalisering in de klas. Vast staat dat leerlingen opgroeien in een wereld die steeds sneller en complexer wordt. De kerndoelen die we nu gebruiken, stammen uit 2006. Ze boden jarenlang houvast, maar sloten steeds minder goed aan bij de praktijk en de samenleving van vandaag. Daarnaast zijn er al jaren grote zorgen over de kwaliteit van het onderwijs, zeker wanneer het over de basisvaardigheden gaat. Daarom is in 2018 een traject naar nieuwe kerndoelen gestart.

2018-2019

Visievorming bij Curriculum.nu

Leraren, schoolleiders en experts uit het hele land dachten binnen Curriculum.nu mee over wat leerlingen nodig hebben voor hun toekomst wat betreft onderwijs. Zij kwamen met voorstellen en legden daarmee een eerste basis voor de vernieuwing.

2022

Uitwerking door SLO

Ontwikkelteams van leerkrachten, vakexperts en wetenschappers werkten de ideeën van Curriculum.nu uit tot concrete conceptkerndoelen.

2023-2024

Werkt het in de praktijk?

Met de eerste conceptkerndoelen gingen ruim 200 scholen aan de slag. Hun ervaringen en feedback gaven waardevolle inzichten. Zijn de doelen duidelijk, haalbaar en bruikbaar in de klas?

2025

Definitieve conceptkerndoelen

Na herziening leverde SLO in april 2025 de definitieve conceptkerndoelen op. Deze zijn concreter gemaakt en toekomstgericht. De kerndoelen zijn geclusterd en het aantal is verminderd. Er is meer en beter afgestemd op samenhang tussen vakken.

2026*

Eerste invoering in de klas

In 2026 zullen de nieuwe kerndoelen verankerd worden in de wet. Vanaf dat moment kunnen scholen officieel met deze kerndoelen werken.

2027-2030*

Overgangsfase

Met de nieuwe kerndoelen wordt nogal wat van het onderwijs gevraagd. Een hernieuwde visie, andere methodes en aanpakken. Stap voor stap, zodat iedere leerling vanaf schooljaar 2030-2031 kan leren volgens die nieuwe kerndoelen.

Waar staan we nu?

We zitten in de fase waarin de nieuwe kerndoelen al in definitief concept zijn opgesteld, maar de invoering nog moet starten. Scholen krijgen de ruimte om zich goed voor te bereiden. Als leerkracht heb je nu de tijd om vertrouwd te raken met de doelen en om te ontdekken hoe je ze in kunt passen in jouw dagelijkse lespraktijk.

Op naar een nieuwe werkelijkheid

De komende jaren worden de nieuwe kerndoelen ingevoerd en worden daar de referentieniveaus aangekoppeld die zeer waarschijnlijk nog worden herzien. De eerste stappen zijn gezet, maar het duurt nog wel even voordat alles concreet gemaakt is. Op dit moment is SLO bezig met nieuwe leerlijnen. Hiermee zullen we aan de slag moeten. Je onderwijs moet kerndoeldekkend zijn en met je leerlingen wil je een zo hoog mogelijk niveau behalen. Hoe doe je dat? Uitgevers zullen vanzelfsprekend zeggen dat hun methodes kerndoeldekkend zijn. Maar in hoe je die kerndoelen tot hun recht laat komen, is veel variatie mogelijk. Wat wil je dat leerlingen precies weten over grammatica? Mooie en interessante lessen die je zelf gemaakt hebt, wil je niet zomaar weggooien. En als we willen dat leerlingen zich ontwikkelen tot bewuste taalgebruikers (kerndoel 5), moeten we ook duidelijk hebben voor onszelf wat we daar precies onder verstaan.

Hierover zullen we met elkaar in gesprek moeten gaan. Als leerkracht heb je vast je eigen ideeën over het beste onderwijs en als school wil je onderwijs aanbieden dat perfect aansluit op de schoolvisie. Leermiddelenontwikkelaars maken methodes vanuit hun onderwijskundige opvattingen en kiezen daarbij een aanpak die zij het meest geschikt vinden. Hier zul je de juiste weg in moeten vinden.

Handig hulpmiddel

Met de invoering van de nieuwe kerndoelen kun je er haast zeker van zijn dat je ook aan de slag moet met andere leermiddelen. Er zal nieuw aanbod komen, maar welke methode ga je kiezen? Het Kwaliteitskader Leermiddelen Taal, dat onlangs door de PO Raad is uitgebracht, kan daarbij helpen. Dat is een heel handig document om lesmethodes te beoordelen. Vooral is het een goed startpunt om met je collega's te discussiëren over wat je als team wil met je taalonderwijs. Wat is de visie van de school? Mogelijk kun je hier op stichtingsniveau aan werken door verschillende ervaringen uit de praktijk te delen en te vergelijken. En hoe ga je taal en lezen in de toekomst vormgeven wanneer alles straks onder de noemer Nederlands gaat vallen?

Kwaliteitskader downloaden

Download hier het Kwaliteitskader Leermiddelen Taal, uitgebracht door de PO Raad.

[Download Kwaliteitskader](#)

Vrijblijvend adviesgesprek

Binnen Faqta zijn we al geruime tijd bezig met wat wij voor scholen kunnen betekenen op het gebied van taal en lezen. Vooruitlopend op de nieuwe kerndoelen zijn we gestart met de vorming van een eigen visie op Nederlands als vak in het basisonderwijs. We werken samen met scholen die al jaren hun wereldoriëntatiemethode inzetten om hun taal- en leesonderwijs te versterken.

Wil je hier meer over weten en nu al ontdekken hoe je morgen al van start kunt met de nieuwe kerndoelen voor taal?

Vrijblijvend adviesgesprek

Wil je hier meer over weten en nu al ontdekken hoe je morgen al van start kunt met de nieuwe kerndoelen voor taal?

[Afspraak maken](#)

Handige links

SLO

SLO (2025, april). Definitieve conceptkerndoelen Nederlands, Herziene versie 2025. Geraadpleegd op 3 september 2025 van https://www.slo.nl/publish/pages/22236/definitieve-conceptkerndoelen-nederlands-toelichtingsdocument_1.pdf

Curriculum.nu

Curriculum.nu (2019). Leergebied Nederlands. Geraadpleegd op 3 september 2025 van <https://curriculum.nu/>

PO Raad

PO Raad (2025, mei). Kwaliteitskader Leermiddelen Taal/Nederlands. Geraadpleegd op 3 september 2025 van <https://www.platformsamemonderzoeken.nl/kennisbank/kwaliteitskader-leermiddelen-taal-nederlands/>

Heb je vragen?

Neem contact op met service@faqta.nl.
We denken graag met je mee.

